

Postmuseum under 2021

av Malin Valentin

Museiåret 2021 har varit ett mycket omväxlande år präglat av den pandemi som rått med allt vad det inneburit med olika restriktioner för såväl besökare som medarbetare.

Vi fick inleda året med att ha stängt och öppnade först 30 mars då vi även invigde utställningen *Saknar dig!* Utställningen handlar om att skicka brev och paket när vi inte kan ses fysiskt.

Under större delen av året har vi haft öppet, men med begränsningar i såväl öppettider som verksamhet. Museishopen har haft öppet under hela perioden med undantag för juli månad. Webbshopen hade öppet hela året och hade en mycket positiv utveckling.

Mötes- och eventverksamheten har varit minimerad och efter nästan tre år fick Myntkrogen c/o Postmuseum stänga sin verksamhet. Trots pandemin genomfördes mindre men säkra frimärksutgivningar med möjlighet till inköp och stämpling.

En stor del av året har ägnats åt att förbereda inför den stängning som sker i samband med den planerade grundförstärkningen som påbörjas våren 2022.

Medarbetare

Organisationen på Postmuseum består fortsatt av två enheter. Museichef är Malin Valentin och Anna Lassbo är biträdande museichef.

Publik & Samlingar

Som tidigare: Hedvig Bruzæus, utställning och pedagogik, Julia Gunnarsdottir, utställning och pedagogik, Viveka Nybom, utställning och pedagogik, Hanna Nydahl, arkiv



Utställningen *Saknar dig!* annonserades med flaggor och affischer i gatubilden. Foto: Postmuseum.

och föremål samt Michael Hagström, bibliotek och filateli.

Praktikanter

Felicia Sjölin från kulturvetarprogrammet på SU (Stockholms universitet) med fördjupning inom etnologi och historia var här under våren. Under hösten hade vi följande praktikanter; Helena Trovaj kom från en KY-utbildning i digital kommunikation, Claes Gavelius från ABM, UU, My-Terese Lindgren, kulturarvsprogrammet, SU, Wilma Strömberg, musei- och kulturarvsprogrammet på SU.

Kommunikation & Värdskap

Som tidigare Anders Fredén, museishopen, Leif Karlsson, teknik och vaktmästeri, Su-



Idén till utställningen *Saknar dig!* föddes då vi på grund av pandemin var tvungna att hålla fysisk distans. Under större delen av året har Postmuseum haft öppet, men med begränsningar i både öppettider och verksamhet. Foton: Postmuseum.

sanne Ljungberg, reception och säkerhet.

Visstidsanställda värdar i reception och museishop var under året Anna Alderfors, Irma Beck-Friis, Gloria Kisekka-Ndawula, Felicia Sjölin, Ellen Storgård, Wilma Strömberg, Adam Ytterberg och Johan Wirén.

Utställningar

En ny tillfällig utställning *Saknar dig!* öppnade i mars 2021, formgiven av Annika Thore, Form & Funktion. Utställningens tema är att skicka och få brev och paket, samt vilka känslor och minnen det väcker. Idén föddes i en tid då vi på grund av pandemin var tvungna att hålla fysisk distans. Utställningen vill väcka minnen och tankar kring hur det fysiska meddelandet kan vara ett sätt att vara nära och hålla kontakt med de man saknar. I utställningen kan besökarna lyssna på brev, läsa brev ur museets arkiv, titta på film och klä ut sig. I utställningen visas även brevlådor ur samlingarna.

Ett av utställningsrummen fungerar som en brevskrivarverkstad, där besökarna själva kan skriva brev eller vykort. En högstadiesklass 7–9 svenska för nybörjare från Mörbykolan var med och bidrog till utställningen genom att skriva om paket de fått eller önskar att få eller vill skicka. En elev från utbildningen på gymnasieskolan Xenter Botkyrka producerade ett ljudspel. Inläsningar av brevminnen gjordes och publicerades på utställningens hemsida.

2021 skulle mästergrovören Czeslaw Slania fyllt 100 år. Då vi redan visar en hel del material om Slania i Skattkammaren valde vi att hylla grovören genom att lyfta hans 10 favoritfrimärken. I utställningen som utgick från en intervju gjord av Christina Jägerbäck visades bland annat alla dajar till de tio frimärkena. Fönstren i rummet täcktes av förstoringar och alla frimärksramar med Slanias frimärken märktes upp.

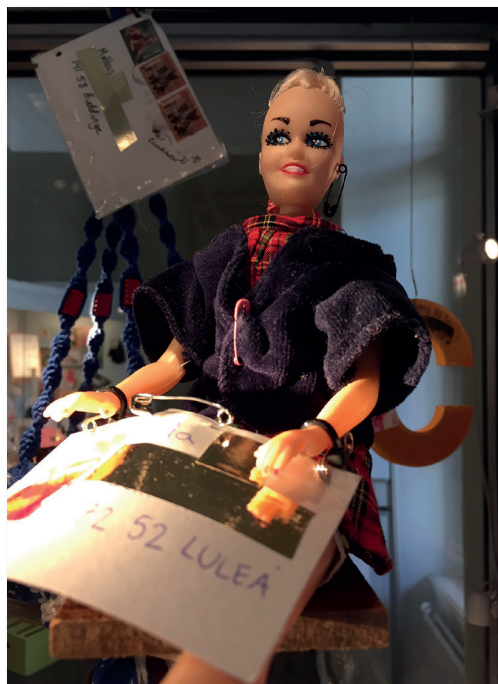
Brevcitavägg, svart-sjukesäng med ångest-regn och ett vindsför-råd i Postmuseums ut-ställning *Saknar dig!* Fot-ton: Magnus Glans.





Mästergravören Czesław Ślania's 100 årsjubileum hyllades med ett event (Postmusei Vänners bord i bilden till vänster) och en utställning som visade bl.a. alla dajar till hans tio favoritfrimärken samt många fina förstoringar. Foton: Postmuseum.

Älskade postnummer, en utställning om plats, postnummer och svensk hiphop, som öppnade hösten 2019, förlängdes till och med 10 januari 2022.



När utställningen *300 år* stängde i maj flyttade i stället #idamattiaspostar in i monterarna utanför biblioteket. Vi hittade det roliga postala projektet på Instagram och frågade om de ville visa det hos oss. Ida och Mattias bor i varsin del av landet och för att göra pandemitiden lite roligare har de postat sig genom alfabetet. Föremål som börjar på A, B, C osv. De har testat vad som kan skickas utan att man slår in det först. Kan man skicka en banan med en adresslapp och ett frimärke på skalet? Ja, det kan man, även om inte PostNord inte precis förordar det.

Årets julutställning visade en donation av brevbärarfiguriner som tillhört brevbäraren Rolf Sultan. I samlingen ingick en hel del tomtar som delade ut julpost. Tomtarna visades tillsammans med julkort med tomtmotiv ur våra samlingar.

#idamattiaspostar. Foto: Postmuseum.

Aktiviteter för barn

Under 2021 har museet öppnat barnverkstaden Lilla Posten även på vardagar för ströbesökare. I perioder har barnverkstaden varit stängd eller öppen för ett begränsat antal besökare, i enlighet med de rådande rekommendationerna för att begränsa smittspridningen av covid-19. Ingen pedagog har arbetat i lokalerna, i stället har besökarna fått en introduktion före sitt besök. Alla barn har kunnat hämta ut ett frimärke i receptionen.

Vem spökar på museet? och *Frimärksjakten* har erbjudits som aktiviteter på museet för barn och vuxna att göra tillsammans. *Postmusens vandring i Gamla stan*, en historisk stadsvandring med postalt tema för barn i Gamla stan. En karta med ledtrådar hämtas ut i museets reception eller hämtas från hemsidan. Aktiviteten har även erbjudits under de perioder då museet hållit stängt under 2021.



Tomtebrevbärare. Foto: Postmuseum.



Brevpysselkväll. Foto: Postmuseum.

Program och pedagogik

Ett skolprogram togs fram för *Saknar dig* men just skolbesöken blev under hela året mycket få.

Samlingar

Biblioteket har trots nedstängning fram till 30 mars 2021 erbjudit fortsatt service med att besvara inkomna frågor och att låna ut böcker via s k fjärrlån. Jönköpings Posthistoriska förening har gett biblioteket rätt att fritt digitalisera och distribuera ”Erik Lindgrens posthistoriska skriftserie” som består av drygt 400 småskrifter. I samband med firandet av 100 års minnet av Slanias födelse tog biblioteket fram en ”Slania-bibliografi” och en bokutställning.

Artiklar ur de senaste årgångarna av *Filatelisten* och *Nordisk filateli* är nu sökbara i bibliotekets katalog vilket de inte varit på flera år. Till biblioteksbesökarna har också överskottslitteratur med bl a *Postryttaren* kontinuerligt skänkts bort under året. Förra årets

uppskattade digitalisering av *Postryttaren* har följts upp av nya digitaliseringar bestående av Postmuseums egen bokutgivning.

Inom filatelins område har det som vanligt varit ett fokus på bättre förvaring och säkerhet. Under året har frimärksleveranser från UPU upphört som ett resultat av att PostNord gått ur detta samarbete. UPU-samlingen har inventerats inför en flytt av materialet till klimatanpassade lokaler i Tumba. Materialet i filatelisamlingarna vårdas, registreras och skannas löpande.

Thielska galleriet genomförde trots pandemin under första halvåret utställningen *Bohemliv och modernitet* om konstnären Axel Törneman där Postmuseum fanns representerat med frimärken och förlagor.

Inom ramen för ett projekt kallat *Filatelistiska porträtt* har det samlats in minnen och berättelser från nio olika personer, alla med olika erfarenheter från filatelins område. Det hela resulterade i cirka 15 timmar av ljud och



Törnemans frimärken på Thielska. Foton: Postmuseum.

film som arkiveras på Digitalt Museum.

Digitalt Museum: Parallellt med nyregistrering pågår alltid kvalitetsarbete på de redan registrerade objekten. Vi har under pandemi-åren arbetat med upphovsrättsmärkning av våra fotografier på Digitalt Museum vilket har resulterat i att allmänheten under 2021 laddat ner cirka 2 700 fotografier, vilket är en ökning från föregående år. Upphovsrättsmärkningen av bilder underlättar också arbetsbördan för personalen som då inte behöver hantera bildbeställningar manuellt i lika stor utsträckning.

Europeana och Creative Commons licenser: Sedan hösten 2017 tillgängliggör vi våra samlingar på Europeana som är en webbplats där ca 3 700 europeiska kulturinstitutioner visar sina samlingar. Idag har Postmuseum ungefär 27 000 poster på Europeana.

Väsksamlingen: Under 2019 startade ett projekt för att inventera och förbättra förvaringen av museets samling med postväskor. I samband med detta har nya hyllsystem köpts in. Projektet avslutas under 2022.

Digitalisering av ritningar av postfastigheter 2020–2021: Med ekonomiskt stöd av Postmusei Vänner skickade vi delar av vår samling av ritningar för att bli inscannade. Resultatet syns nu på Digitalt Museum.

Flytt av kylarkiv: I samband med förarbetet för den kommande grundförstärkningen har samlingarna i Postmuseums kylarkiv packats ihop och flyttats till magasinen i Tumba.

Frågor till samlingsansvariga har uppgått till ca 500 st som rör museets expert- och ansvarsområden. Här ingår även bildbeställningar utöver de 2 700 fotografier som allmänheten kunnat ladda ner på egen hand.

Kommunikation

Webbplatsen

Postmuseum.se utökades med en digital

utställning om våra svenska brevlådor. Till utställningen *Saknar dig!* gjordes en utställningssida med bland annat inlästa brev och paketminnen. Antalet webbvisningar ökade under året med 27 procent. Vi kan se att de inscannade tidigare årgångarna av *Poststrytaren* lockar till besök och läsning.

Sociala medier

Facebook och Instagram har fyllts av foton från våra samlingar och våra utställningar. Under juli och augusti visade vi den nyscannade ritningssamlingen. Vackra posthusritningar från slutet av 1800-talet och framåt varvades med foton på samma hus från olika tidsperioder. Vi lade även upp en uppskattad serie med foton på brevlådesamlingar runt om i landet. Även bilder från den nya digitala brevlådeutställningen blev omtyckta inlägg. Året avslutades som alltid med en julkortskalender. I år visade vi julkort med tomtmotiv ur våra samlingar.

Antalet följare ökade på Facebook från 5 500 till 6 000. Instagram ökade från 1 294 följare till 1 537 och museishopen startade på Instagram ett eget konto som fick 160 följare. Podcasten *Brev till mig själv* nådde under året över 10 000 lyssningar.

Annonsering

Vi har fortsatt, om än minskat, annonseringen i museiuppslaget i *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*. Vi har också köpt utrymme i *Barn i stan* och *Welma*. Museikartor har uppdaterats och finns på svenska och engelska för att hjälpa besökare att hitta på museet. *Nytt från Postmuseum* har getts ut tre gånger och distribuerats per post till 3 000 läsare. Vi har också delat ut den på museet. Vi köpte affischplatser på Kulturavlorna för öppningen av *Saknar dig!* Budskapet väckte stor uppmärksamhet och många hörde av sig och ville ha en affisch.

Museishopen

Museishopen har haft öppet under hela året med undantag av juli månad. Fokus har legat på försäljning och tömning av lager i källaren. Webbshopen ökade sin omsättning med 20 procent. Våra egna julkort var en storsäljare.

Möten & Event

Mötesverksamheten har gått på sparlåga hela året och tidvis varit helt inaktiv. I oktober och november ökade bokningarna men med de utökade restriktionerna som kom i december avbokades det mesta. Vi har under året haft fyra frimärksutgivning, vilka har fått ske i begränsad form men vi har kunnat hålla med service med försäljning, stämpling och någon enstaka signering. Dagen då Slania skulle fyllt 100 år kunde vi fira med föredrag och filmvisning i samarbete med PostNord Frimärken, Postmusei Vänner, Slaniasamfundet och Polska Institutet. I samband med detta event invigdes vår Slaniautställning i Skattkammaren.

I november och december anordnade vi två brevpyssekvällar med jultema under ledning av Raquel Tellez. *Värdskap*.

Vi har alla fortsatt arbeta som värdar under helger och vi har haft ett jourssystem på vardagar som stöttat vid sjukdom.

Omvärldsbevakning och samarbeten

Studiebesök har gjorts bland annat på Livrustkammaren, Nobelprismuseet, Nordiska Museet, Scenkonstmuseet och Spårvägmuseet som öppnar 2023.

Konferenser och nätverk

Museichefskollegium där museichef Malin Valentin är ordförande, Nätverket museer i Gamla stan, KulturIt, Biblioteksforum, Samlingsforum, FUISM, Mabbas, Forum för utställare, SIMBA, SMI, samt kontakt med post- och företagsmuseer. Flera av museets medarbetare deltog i Museernas Värmöte som skedde digitalt i år. Sveriges Museers generalsekreterare Jeanette Gustafsdotter har varit här på besök och ett styrelsemöte lades på Postmuseum i december.



Webbshop. Foto: Ulf Michal.